DA

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 6.4.2009
KOM(2009) 159 endelig

RAPPORT FRA EUROPA-KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET

Afsluttende rapport om gennemførelsen og virkningerne af anden fase (2000-2006) af Fællesskabets handlingsprogrammer inden for almen uddannelse (Socrates) og erhvervsuddannelse (Leonardo da Vinci) og det flerårige program (2004-2006) for effektiv integrering af informations- og kommunikationsteknologi (ikt) i uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne i Europa (eLearning-programmet)

RAPPORT FRA EUROPA-KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET

Afsluttende rapport om gennemførelsen og virkningerne af anden fase (2000-2006) af Fællesskabets handlingsprogrammer inden for almen uddannelse (Socrates) og erhvervsuddannelse (Leonardo da Vinci) og det flerårige program (2004-2006) for effektiv integrering af informations- og kommunikationsteknologi (ikt) i uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne i Europa (eLearning-programmet)

1. INDLEDNING

1.1. Redegørelse for rapporten

Denne rapport er blevet udarbejdet for at opfylde de krav, der er fastlagt i Europa-Parlamentets og Rådets afgørelser om Fællesskabets handlingsprogrammer inden for almen uddannelse (Socrates 2000-2006)[1], erhvervsuddannelse (Leonardo da Vinci 2000-2006)[2] og integrering af informations- og kommunikationsteknologi (ikt) i uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne i Europa (eLearning-programmet 2004-2006)[3].

Disse programmer modtog tilsammen mere end 3 mia. EUR fra Fællesskabets midler. Programmerne supplerede hinanden, bidrog til at skabe et videnbaseret Europa og gav Europa-Kommissionen effektive redskaber til at nå målene fra Lissabon om almen uddannelse og erhvervsuddannelse[4].

I tidsrummet 2007-2013 er de forskellige initiativer under disse tre programmer blevet integreret i én overordnet struktur, det nye program for livslang læring (LLP)[5]. Beslutningen om at gennemføre en fælles evaluering og at fremlægge denne fælles rapport ligger på linje med denne strukturering.

---

1 Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 253/2000/EF, senest ændret ved forordning (EF) nr. 885/2004; i artikel 14, stk. 4, er der et krav om en endelig evalueringsrapport.

2 Rådets afgørelse 1999/382/EF, senest ændret ved forordning (EF) nr. 885/2004; i artikel 13, stk. 5, er der et krav om en endelig rapport om gennemførelsen.

3 Afgørelse nr. 2318/2003/EF; i artikel 12, stk. 2, er der et krav om en efterfølgende evalueringsrapport.

4 Jf. bl.a. rapporten fra Rådet (undervisning): *The concrete future objectives of education and training systems:* http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf.

5 Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1720/2006/EF af 15. november 2006 om et handlingsprogram for livslang læring.

Nærværende rapport bygger på en ekstern fælles evaluering af de tre programmer, som også omfattede en analyse af nationale rapporter fra de deltagende lande[6].

1.2. Beskrivelse af programmerne

1.2.1. Socrates

Socrates-programmet med et samlet budget på 2 093 mio. EUR havde fire specifikke mål: at styrke den europæiske dimension i uddannelsen, at forbedre kendskabet til EU-sprog, at fremme samarbejde og mobilitet inden for uddannelsesområdet og at tilskynde til innovation i undervisningen.

Programmet omfattede tre hovedaktioner – Comenius, Erasmus og Grundtvig, som dækkede henholdsvis skoler, videregående uddannelser og voksenuddannelse. Disse aktioner blev suppleret med yderligere to aktioner – Lingua, der fremmer sprogundervisning, og Minerva, der fremmer fjernundervisning og brug af informationskommunikationsteknologier (ikt) til pædagogiske formål. Der var også planlagt en fælles aktion med relaterede programmer.

1.2.2. Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci-programmet havde tre hovedmål: at forbedre kvalifikationerne, især hos unge under erhvervsmæssig grunduddannelse, at forbedre kvaliteten af og adgangen til erhvervsmæssig efter- og videreuddannelse og tilegnelse af færdigheder og kvalifikationer hele livet igennem og at fremme og styrke erhvervsuddannelsernes bidrag til innovationsprocessen med henblik på en forbedring af konkurrenceevnen og et øget antal iværksættere for at skabe nye beskæftigelsesmuligheder. Det samlede budget for Leonardo da Vinci-programmet var på 1 270 mio. EUR.

Programmet omfattede endvidere seks aktivitetsområder: Mobilitet, pilotprojekter, sprogkundskaber, tværnationale netværk, referencemateriale og tilhørende foranstaltninger. Der var også planlagt en fælles aktion med relaterede programmer.

1.2.3. eLearning

Sigtet med eLearning-programmet var at støtte og videreudvikle en effektiv anvendelse af ikt inden for uddannelse og erhvervsuddannelse. Målet var at bidrage til en undervisning af høj kvalitet og at lade vidensamfundets behov indgå i en livslang læringskontekst. Budgettet for 2004-2006 var på 44 mio. EUR, hvor 45 % var afsat til venskabsordninger og netværk mellem skoler via

---

[6] Dokumenterne kan ses på: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/index_en.htm#postsoc2.

ikt (eTwinning). Der blev udviklet nye organisationsmodeller for at skabe virtuelle universiteter, således at det europæiske samarbejde mellem universiteterne også får en virtuel dimension. Man fremmede også ikt-kendskabet ved at tilskynde til erhvervelse af de nye kvalifikationer, som er nødvendige i et informationsbaseret samfund.

2. NØGLETAL VEDRØRENDE PROJEKTER OG DELTAGERE[7]

De evaluerede programmer gav støtte til en række aktiviteter, men fokuserede ikke alle på de samme aspekter og målgrupper. Ikke desto mindre udgjorde mobilitetsordninger, samarbejdsprojekter mellem partnere fra forskellige lande og udvikling af netværk og redskaber vigtige bidrag i næsten alle programmerne.

Læringsperioder i udlandet optrådte både i Socrates- og Leonardo da Vinci-programmerne: 943 000 universitetsstuderende var inddraget i studiemobilitet, 135 000 universitetslærere tog til udlandet for at undervise, og ca. 2 500 institutioner var involveret i Erasmus. Mere end 311 000 praktikanter og studerende og 56 000 undervisere deltog i mere end 19 300 mobilitsprojekter inden for erhvervsuddannelse. Mobilitet blandt ansatte og lærere fik støtte både under Comenius og Grundtvig (henholdsvis 56 329 og 5 500 deltagere).

Organisationer samarbejdede i små partnerskabsprojekter: i mere end 74 000 tilfælde blev der ydet tilskud for at give skoler mulighed for at deltage i Comenius, og 7 800 skoler var inddraget i eTwinnning. I yderligere 20 000 tilfælde fik voksenuddannelsesinstitutioner tilskud for at kunne samarbejde inden for dette område.

Multilaterale projekter og netværk var med til at fremme samarbejdet mellem en lang række partnere fra forskellige medlemsstater og andre deltagende lande: 434 i Comenius og 455 i Grundtvig. Fælles studieordninger blev udviklet i 520 projekter under Erasmus, og mere end 2 000 pilotprojekter under Leonardo da Vinci bidrog til innovation i erhvervsfaglig uddannelse.

Lingua støttede 144 projekter vedrørende sprogundervisning og udvikling af redskaber for at øge adgangen til sprogkurser, og Minerva gav i 347 tilfælde tilskud til at støtte anvendelsen af ikt i undervisningen.

---

[7] Jf. bilaget, hvor der er en oversigt over de tre programmers resultater. De tal, der er omtalt i nærværende rapport og i tabellen, er blevet ajourført i overensstemmelse med de nyeste statistikker fra Europa-Kommissionen.

3. PROGRAMMERNES VIRKNING[8]

Evalueringen viste, at disse EU-programmer var relevante for de pågældende sektorers behov, og at mange af aktiviteterne ikke ville være blevet gennemført uden den finansielle støtte fra programmerne.

3.1. Virkningen inden for specifikke sektorer

3.1.1. Skoleuddannelse

De vigtigste aktioner med virkninger for skolerne var Comenius og ePartnerskab. Partnerskaber med støtte under Comenius- og eLearning-programmerne gav skolerne en mere europæisk dimension og et mere europæisk perspektiv og forbedrede skoleklimaet i form af samarbejde mellem lærere og elever og mellem forskellige fag i de deltagende skoler[9]. Programmerne medvirkede til at skabe en mere klar følelse af europæisk identitet ved at give skolerne mulighed for at samarbejde med skoler i andre EU-lande. Skolepartnerskaber gav lærerne mulighed for at forbedre deres undervisningskvalifikationer og gav både elever og lærere en chance for at forbedre deres fremmedsprogsfærdigheder og ikt-kvalifikationer, at få erfaringer med europæiske samarbejdsprojekter og at skabe bæredygtige forbindelser med andre elever og lærere i andre lande. I ca. 85 % af svarene fra dem, som havde deltaget i Comenius, mente deltagerne, at deres aktiviteter ikke ville være blevet gennemført uden støtte fra Kommissionen. En af de mest markante virkninger blandt programmets aktiviteter var en styrket mobilitet i skoleuddannelsen.

Den direkte virkning på læseplanerne generelt, skolepolitikken og udviklingen af undervisningen i skolen var mere begrænset. På lokalt niveau blev læseplaner og pædagogiske metoder dog forbedret. Projekter, partnerskaber og individuelle mobilitetsplaner påvirkede undervisningspraksis blandt dem, som var direkte inddraget. 64 % af alle støttemodtagere berettede om øget viden og bedre kvalifikationer, og halvdelen anså en udvikling af god praksis i hele Europa som det vigtigste udbytte. Skolemyndigheder og administratorer havde mulighed for at øge programmets virkning på ledelsen af skolen. Men de var ofte ude af stand til at formidle deres resultater og erfaringer til en større kreds og/eller til aktører i uddannelsespolitikken.

---

8 De tal, der er anført i punkt 3, bygger på svar i spørgeundersøgelser, som er gennemført i forbindelse med den eksterne evaluering.

9 Rapport om virkningerne af skolepartnerskaberne under Comenius for de deltagende skoler, offentliggjort på: http://ec.europa.eu/education/doc/reports/index_en.html.

3.1.2. Videregående uddannelser[10]

Langt den største del af de højere læreanstalter deltog i Erasmus og gav således mulighed for, at aktionen kunne fremme den europæiske dimension og innovationsaspektet i de videregående uddannelser, og at den fik virkning på det personlige, institutionelle og politiske plan.

Den største positive virkning var, at muligheden for mobilitet blev øget. Dette påvirkede deltagernes personlige og faglige udvikling og bidrog til en mere åben holdning og et mere klart og bedre funderet perspektiv i deltagernes efterfølgende studier eller professionelle liv og forbedrede deres forståelse for Europa og for at "høre til den europæiske familie". Kendskabet til EU-sprog er blevet forbedret, og der er skabt mere indgående kontakter med europæiske kollegaer. Deltagerne i mobilitetsaktionerne fik bedre mulighed for ansættelse på arbejdsmarkedet[11] takket været deres internationale erfaringer og bedre sprogkundskaber, hvilket blev bekræftet i 89 % af svarene

Erasmus har også haft en betragtelig virkning på nationalt og internationalt institutionsniveau. 94 % af deltagerne i spørgeundersøgelsen bekræftede, at Erasmus havde øget og styrket samarbejdet mellem institutioner. Virkningen på universiteternes strategier for internationalisering og udvikling af internationale støttetjenester er markant, mens virkningen på undervisningen og forskningen på afdelingsniveau synes mere indirekte, f.eks. via de etablerede internationale netværk.

Erasmus har også fungeret som drivkraft i ændringen af den nationale og europæiske politik for videregående uddannelser. Erasmus gav inspiration til fem ud af de seks indsatsområder i erklæringen fra Bologna[12] og gav støtte til indsatsen for at nå de mål, der er fastsat i Bologna-processen. Bologna-processen har ført til konvergens inden for studieordningsstrukturen, samtidig med at Erasmus har forsøgt at stille redskaber til rådighed og at støtte gennemførelsen heraf (f.eks. det europæiske meritoverførselssystem), stimulere udviklingen af fælles akademiske grader og udvikle samarbejdstiltag i undervisningen.

Selv om forskningsaktiviteterne på de højere læreanstalter ikke er et centralt målområde for Erasmus, har programmet haft en positiv virkning for forskningen. Programmet bidrog til, at de højere læreanstalter i øget grad deltog i fælles internationale forskningsprojekter, fremmede netværk mellem

---

10 Oplysningerne bygger også på undersøgelsen "Impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation", udarbejdet af et konsortium ledet af Cheps i samarbejde med INCHER – Kassel og Ecotec (2008).

11 I "Study on the Professional Value of Erasmus Mobility" udarbejdet af International Centre for Higher Education Research (INCHER-Kassel) og Kassel Universitet, Tyskland (november 2006), var et af resultaterne også "øget beskæftigelsesevne".

12 Jf. den undersøgelse, der henvises til i fodnote 10.

institutionerne og medvirkede til øget deltagelse og/eller afholdelse af internationale konferencer for det akademiske personale.

3.1.3. Voksenuddannelse

De mest omfattende virkninger for voksenundervisningen vedrørte et tættere, bæredygtigt samarbejde mellem institutionerne (93 % af de deltagende organisationer), større mulighed for mobilitet og et mere europæisk perspektiv blandt enkeltpersoner og institutioner (90 %). Det er således klart lykkedes for Grundtvig at lægge de første spirer til en europæisk dimension i voksenuddannelsen – en sektor, som hidtil næsten ikke har haft nogen tradition for europæisk samarbejde, og som har været kendetegnet ved en relativ svag institutionel infrastruktur, en stor andel af deltidsansatte og frivillige og med meget forskellige profiler i de forskellige lande.

I evalueringen rapporteres der om en markant virkning med hensyn til en forbedret kvalitet af undervisning og læseplaner og lærings- og ledelsestiltag (74 %). Bedre faglige kvalifikationer og et stærkere netværk mellem ansatte i voksenuddannelsen i Europa indgik som en yderligere fordel, og mere end halvdelen af de personer, der svarede (56 %), mente, at deres deltagelse i Grundtvig havde gjort dem mere fleksible og givet dem bedre mulighed for at finde beskæftigelse.

Endelig havde Grundtvig en relativ stærk virkning på forbedrede uddannelsesmuligheder for dårligt stillede sociale grupper: næsten halvdelen af deltagerne berettede, at deres aktiviteter havde haft en virkning, i og med at aktiviteterne var målrettet mod mennesker med utilstrækkelige kvalifikationer eller særlige behov og grupper, som "er svære at nå".

3.1.4. Erhvervsuddannelser

Leonardo da Vinci-programmet opfyldte behovet for erhvervsuddannelse, støttede et yderligere samarbejde på fællesskabsniveau og medvirkede til konvergens mellem medlemsstaterne ved klart at afstemme sine flerårige prioriterede områder med de politikmål, der blev taget op i København-processen.

Der er opnået markante socioøkonomiske fremskridt med hensyn til unge inden for erhvervsuddannelserne. Projekterne bidrog til at forbedre deres viden og deres evne til livslang erhvervelse af kvalifikationer. Forbedrede fremmedsprogskvalifikationer var en anden stor fordel for unge, som deltog i programmets mobilitetsdel, og gjorde det lettere for dem at finde beskæftigelse og gjorde dem mere fleksible i forhold til udviklingen på arbejdsmarkedet.

Mobilitetsordningerne og pilotprojekterne vedrørende samarbejde påvirkede også i høj grad udviklingen af læseplaner og undervisningsmetoder af høj kvalitet i de institutioner, som deltog, hvilket blev bekræftet i 63 % af svarene.

Ved at organisere et tværnationalt samarbejde og tværnationale praktikophold bidrog programmet til en yderligere åbning af erhvervsuddannelsessystemerne og herved til større åbenhed vedrørende læseplaner og kvalifikationer.

Programmet havde også en virkning på erhvervsuddannelsespolitikken ved at udvikle standarder, metoder og redskaber, som blev integreret i den nationale eller regionale politik og praksis. Virkningen på politikken var stærkest på lokalt niveau (71 % af svarene) og regionalt (57 %) niveau, eftersom mange af partnerne i projekterne er aktive på disse niveauer. Der kunne også konstateres en virkning på politikken på nationalt niveau, men i mindre grad (46 %). Landespecifikke analyser viste, at virkningen var stærkere i lande med svagt udviklede erhvervsuddannelsessystemer, dvs. først og fremmest blandt de nye deltagere.

Overordnet set bidrog programmet til at skabe et europæisk område for erhvervsuddannelse, som ellers overhovedet ikke ville have udviklet sig eller i bedste fald i et langt langsommere tempo. Programmets mest markante bidrag til målene fra Lissabon var at forbedre kvalifikationerne og således forbedre unges muligheder på arbejdsmarkedet.

3.1.5. eLearning

eLearning-programmet var særlig effektivt med hensyn til resultater for organisationerne på kort sigt. Mere end 98 % af de eLearning-koordinatorer, som blev rådspurgt, mente, at deres projekt havde haft en positiv virkning på samarbejdet mellem institutionerne. Særligt markante fordele for institutionerne omfattede inddragelse i tværnationalt samarbejde, oprettelse af kontakter og udveksling af god praksis.

eLearning var også effektiv med hensyn til at frembringe markante resultater for ansatte og lærere. I 75 % af svarene var de adspurgte enige eller helt enige i, at deltagernes projekt havde haft en positiv virkning på kvaliteten af undervisningen, læringen og læseplanerne.

Generelt bidrog eLearning-programmet positivt til målene i arbejdsprogrammet for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010. Programmet opnåede især gode resultater i udvikling af kvalifikationer til den videnbaserede økonomi og i sikring af adgang til ikt-redskaber. Mellem 67 % og 75 % var enige eller helt enige i, at deres projekt havde frembragt en højere standard for ikt-kendskab.

ePartnerskabet var især effektivt i fremlægning af en innovativ og interessant model, som tilbød skolerne fri adgang til ePartnerskabs-portalen, en service til at finde partnere med, og som støtter projekter på skoleniveau, pædagogisk rådgivning og god praksis. Dette tiltag viste sig meget populært hos målgruppen og yderst omkostningseffektivt. Tiltaget oversteg de interesseredes og deltagernes forventninger.

eLearning-aktiviteter indgår nu overalt i programmet for livslang læring, ePartnerskab i Comenius og virtuelle universiteter i Erasmus.

3.2. Fælles former for virkning fra alle tre programmer

3.2.1. Oprettelse af et europæisk uddannelsesområde

Oprettelsen af "et europæisk uddannelsesområde" med etablering af en bæredygtig europæisk samarbejdskultur ses som den vigtigste virkning. Især Erasmus har skabt en infrastruktur, hvor næsten alle europæiske universiteter deltager, og Leonardo da Vinci-programmet medvirkede til at etablere en platform for tværnationalt samarbejde om erhvervsuddannelser. Disse programmer bidrager også til gennemførelsen af den "femte frihed, frihed for viden".[13]

3.2.2. Forbedring af undervisningspraksis og -styring

Forbedringer i undervisningen, læringen og styringen var de næstalmindeligste fælles virkninger. Undervisere har taget det, de har lært, med hjem og har i vid udstrækning anvendt det sammen med de omfattende bidrag, som er fremkommet gennem formidlingsnetværk og som følge af virkningerne på styringen.

3.2.3. Virkningerne for enkeltpersoner og samfundet: de socioøkonomiske virkninger

Programmerne styrkede "den faglige sociale kapital"[14], dvs. de eksisterende ressourcer og værdier i en given ramme, organisation eller institution. Denne merværdi havde en markant virkning både på enkeltpersoner og organisationer via mobilitetsordninger, netværk og partnerskaber. Generelt blev der omtalt forbedringer i enkeltpersoners "bløde kvalifikationer" (såsom kommunikationsevner, selvtillid, selverkendelse og evnen til at arbejde sammen med andre), sprogkundskaber, kulturelle bevidsthed og faglige kompetencer.

Den vigtigste socioøkonomiske virkning opstod i form af mobilitet, som spillede en særlig fremtrædende rolle i Erasmus og Leonardo. Erasmus medvirkede til at institutionalisere mobilitet og at lade det indgå fast i universitetslivet. I Leonardo var mobilitetsordningerne de foranstaltninger i programmet, som havde de bedste resultater og var mest omkostningseffektive. I Comenius var muligheden for mobilitet for de ansatte i skolerne også en af de

---

13 Som krævet på Det Europæiske Råds møde den 14. – 15. marts 2008 yderligere oplysninger i formandskabets konklusioner, Det Europæiske Råd, Bruxelles, 7652/08, Rev 1, af 20. maj 2008, punkt 8; kan ses på: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf.

14 "Professional social capital" betyder den værdi, som opstår gennem netværkene og netværksaktiviteten blandt de fagfolk (lærere og undervisere), der er inddraget i programmerne.

mest tydelige former for virkning. Erasmus- og Leonardo da Vinci-stipendier var imidlertid ikke altid nok til at gøre mennesker med en dårligere socioøkonomisk baggrund i stand til at deltage. Grundtvig- og eLearning-programmet havde derfor den stærkeste virkning med hensyn til afhjælpning af socioøkonomisk ulighed.

3.2.4. Virkningerne på politik og praksis på EU-niveau og medlemstatsniveau

Påvirkningen af politik og praksis skete først og fremmest gennem indsatsen i de enkelte projekter til formidling af resultaterne. Virkningen på politik var størst på lokalt niveau, selv om Leonardo og Erasmus også havde en markant virkning på nationalt og europæisk niveau, især ved at støtte gennemførelsen af europæiske redskaber såsom det europæiske meritoverførselssystem (ECTS), den europæiske referenceramme for kvalifikationer (EQF) og det europæiske meritoverførselssystem for erhvervsuddannelse (ECVET).

3.2.5. Øgede færdigheder i EU-sprog

Programmerne havde en omfattende virkning på sprogindlæringen ved at udvikle og formidle nye metoder og ved selve deltagelsen i projektet , selv om der syntes at være en tendens til først og fremmest at inddrage de mere almindeligt brugte sprog, især engelsk.

3.2.6. Bidrag til målene i forbindelse med strategien fra Lissabon

Selv om programmerne blev udarbejdet inden strategien fra Lissabon, bidrog de til at nå målene heri, især ved at åbne uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne mod den omgivende verden og ved at forbedre deres kvalitet og effektivitet.

3.2.7. Redskaber til strukturudvikling

I forbindelse med specifikke spørgsmål vedrørende konvergens, åbenhed og anerkendelse gav programmerne støtte til udvikling og gennemførelse af redskaber, som kan styrke en "strukturel" udvikling, såsom det europæiske meritoverførselssystem (ECTS), den europæiske referenceramme for kvalifikationer (EQF), det europæiske meritoverførselssystem for erhvervsuddannelse (ECVET) og Europass.

4. DE VIGTIGSTE HENSTILLINGER VEDRØRENDE PROGRAMMET FOR LIVSLANG LÆRING

Evaluatorerne udarbejdede en række strategiske henstillinger for at forbedre støtten til uddannelses- og erhvervsuddannelsespolitikken i programmet for livslang læring. De fremlagde også operationelle forslag, der skulle forbedre indholdet og styringen af programmet for livslang læring og af evalueringen af programmets virkninger. Kommissionen vil sikre, at henstillingerne tages

effektivt op ved hjælp af en handlingsplan. Der vil blive udarbejdet regelmæssige midtvejsrapporter om gennemførelsen heraf. Der er dog allerede skitseret nogle tiltag i det følgende.

4.1. Udformning og prioriterede områder

I evalueringen blev det fremhævet, at programmet for livslang læring i så høj grad som muligt burde udnytte det, man havde opnået i den forrige periode, ligesom man anbefalede forbedringer i programmets sektordele.

Med hensyn til Erasmus burde kvaliteten af mobilitet forbedres, og der burde være en bedre anerkendelse af kvalifikationer, som erhverves under læring i udlandet, og erhvervsliv, virksomheder og civilsamfund bør i højere grad inddrages for bedre at kunne forbinde uddannelse og arbejdsmarked.

Der bør tages skridt til at sikre, at Leonardo da Vinci-programmet fortsat prioriterer de områder, som er fremhævet i København-processen, såsom erhvervsuddannelsernes kvalitet og tiltrækningskraft kombineret med anerkendelse og åbenhed.

Et prioriteret område for skoler og voksenuddannelse bør være at udvikle foranstaltninger, som i højere grad bidrager til Lissabonstrategien og til opnåelse af relevante benchmark (en mindskelse af antallet af elever, der forlader skolen for tidligt, og øget deltagelse i livslang læring).

Europa-Kommissionen har allerede forpligtet sig til en stærkere kvalitetsovervågning og anerkendelse af mobilitetsperioder i udlandet og vil fortsat arbejde tæt sammen med medlemsstaterne om gennemførelse af det europæiske meritoverførselssystem og den europæiske referenceramme for kvalifikationer.

Kommissionen vil også fortsat arbejde for en tættere sammenhæng mellem programmet og udvikling af politikker. De prioriterede emner, som ansøgerne opfordres til at fremsende forslag om i programmet, fastlægges i de årlige indkaldelser af forslag. Disse prioriterede områder fastlægges i tæt samarbejde med de nationale myndigheder i de deltagende lande.

4.2. Styring og overvågning

Selv om der i en vis udstrækning var fremskridt i arbejdet med at udvikle informationsredskaber i hvert program, var det meget vanskeligt at få solide, præcise og rettidige data om de tidligere programmers output og resultater. Det anbefales stærkt at udvikle et integreret styringssystem til en systematisk indsamling af resultater og til en bedre overvågning heraf.

Europa-Kommissionen har allerede taget dette spørgsmål op ved at indføre "LLP-link", et fælles styringsredskab, der skal anvendes af alle nationale

agenturer under programmet for livslang læring. Dette system vil give mulighed for at indsamle ajourførte, fuldstændige og sammenhængende data, som er udarbejdet i forbindelse med de nationale agenturers daglige styring af programmet.

4.3. Evaluering af virkningerne

Evalueringen viste, at der bør udvikles SMART-mål, -indikatorer og -målsætninger – dvs. ("specific, measurable, achievable, realistic and time-bound") specifikke, målelige, opnåelige, realistiske og tidsbundne mål, eftersom næsten alle programmerne havde meget brede mål, der ikke passede til SMART-målestokken. Der var ligeledes mangler i indikatorerne og målsætningerne.

Kommissionen erkender, at der er behov for en passende overvågning af programmet for livslang læring og resultaterne i programmet for at kunne måle og evaluere virkningerne heraf, og har allerede truffet foranstaltninger for at udvikle en passende række indikatorer til måling af programmets virkninger.

4.4. Formidling og udnyttelse af resultater

I evalueringen efterlystes en bedre formidling og udnyttelse af god praksis og ligeledes bæredygtighed og udbredelse af resultaterne til alle niveauer i programmerne og blandt alle involverede. Projekterne bør afsætte specifikke ressourcer til formidling og fremlægning af en plan for bæredygtighed. Kommissionen bør gøre det lettere at udveksle erfaringer om god praksis på EU-niveau og yde vejledning. De nationale myndigheder bør vedtage effektive strategier for at formidle og anvende resultaterne i deres land, sikre sammenhæng mellem resultaterne fra programmet for livslang læring og de nationale politikker og overvåge potentialet her til fremme af EU's dagsorden.

I programmet for livslang læring er der allerede fastsat specifikke mål for at tilskynde til bedst mulig anvendelse af resultaterne og udveksling af god praksis med henblik på at forbedre kvaliteten inden for almen uddannelse og erhvervsuddannelse. I det tværgående program er der ligeledes blevet medtaget en specifik nøgleaktivitet vedrørende udvikling af politikker.

De nationale agenturer under programmet for livslang læring er kontraktligt forpligtet til at gennemføre kommunikations- og formidlingsaktiviteter. Europæiske priser for livslang læring gives for fremragende aktioner. Brochurer, der beskriver "europæiske succeshistorier", viser eksempler på god praksis, hvor der er mulighed for anvendelse andetsteds efter en tilpasning.

Man tilskynder til og støtter ligeledes bedst mulig anvendelse af resultater, produkter og processer gennem en række eksisterende databaser eller platforme, som er under udarbejdelse i programmet for livslang læring og i Generaldirektoratet for Uddannelse og Kultur.

5. KONKLUSIONER

Evalueringen af Socrates-, Leonardo da Vinci- og eLearning-programmerne viser, at de har haft en markant virkning på uddannelse og erhvervsuddannelse i EU, både kvantitativt og kvalitativt. Dette kan konstateres på individuelt niveau, institutionelt niveau og med hensyn til udarbejdelse af politikker.

På individuelt niveau konstaterede man en positiv virkning, både for de ansatte/underviserne og de lærende, som fik udvidet deres kvalifikationer, herunder sprogkundskaber, uddybet deres viden, udviklet en en klar fornemmelse af værdien af netværk på tværs af nationale grænser, ligesom de i højere grad fik en følelse af at være europæiske borgere. Mobilitetsordningerne, dvs. læringsperioderne i udlandet, var det område, som havde de bedste resultater i denne sammenhæng.

Mobilitetsordningerne har ikke kun styrket de enkeltes kvalifikationer, men har også skabt fremskridt på institutionelt niveau. Især Erasmus har medvirket til, at mobilitet indgår fast i universitetsmiljøet, og har ført til strukturelle ændringer og en modernisering inden for de videregående uddannelser i Europa. Som følge af forskellige former for partnerskaber og projekter kunne man også konstatere forbedringer i undervisningen, læringen og styringen samt strukturelle ændringer i læseplanerne eller systemerne, især i deltagernes arbejdsmiljø og på lokalt niveau. Der foreligger kun i mindre grad dokumentation for en mere omfattende virkning på de nationale uddannelsessystemer, og de deltagende lande var ikke i stand til i tilstrækkelig grad at udnytte programmernes resultater strategisk til en tilpasning af deres systemer.

I forbindelse med udarbejdelsen af politikker er virkningen af Erasmus- og Leonardo-programmerne indlysende ved udviklingen af EU-instrumenter til forbedring af åbenhed og anerkendelse af kvalifikationer, især redskaber såsom det europæiske meritoverførselssystem (ECTS), den europæiske referenceramme for kvalifikationer (EQF) og det europæiske meritoverførselssystem for erhvervsuddannelse (ECVET). Virkningen af Comenius og Grundtvig begrænsede sig imidlertid mere til det lokale plan.

Generelt bidrog programmerne helt klart til oprettelse af et europæisk uddannelsesområde, og programmerne har bevirket, at en kultur med europæisk samarbejde er fast forankret i uddannelsesinstitutionerne.

I programmet for livslang læring (LLP), som blev vedtaget for tidsrummet 2007-2013, har man taget ved lære af de tidligere programmer; dels ved at bygge på de elementer, der udgjorde disse programmers styrke og dels ved, at man forsøger at afhjælpe de svagheder, der blev konstateret i disse

Som overordnet program integrerer programmet for livslang læring aktioner, som er målrettet mod forskellige grupper på en sammenhængende måde med

forenklede styringsprocedurer og strømlinede delprogrammer for sektorer med henblik på en bedre udnyttelse af synergieffekten.

Programmet for livslang læring er også udformet, så det mere effektivt kan støtte de uddannelses- og erhvervsuddannelsespolitikker i EU, der er fastlagt i strategien fra Lissabon og i arbejdsprogrammet for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010. Dette sker ikke kun i forbindelse med programmets sektordele hhv. vedrørende skoler, (Comenius), videregående uddannelser (Erasmus), erhvervsuddannelse (Leonardo) og voksenuddannelse (Grundtvig), men også i forbindelse med en ny tværgående del. Kommissionen kan agere fleksibelt og tilpasse de prioriterede områder i de årlige indkaldelser af forslag i programmet for livslang læring til den aktuelle udvikling inden for politikken, såsom nye kvalifikationer til nye job eller det europæiske år for kreativitet og innovation, begge 2009.

Kommissionen vil fortsat forbedre det fælles styringssystem (LLP Link) og give redskaber til konsolidering af dataindsamlingen og evalueringen af programmets virkninger. Fremskridt vedrørende resultaternes kvalitet, f.eks. vedrørende mobilitet og vedrørende gennemførelsen af målene i programmet for livslang læring indtil 2013 vil blive overvåget nøje i samarbejde med de lande, der er repræsenteret i det overordnede programudvalg. Opmærksomheden vil ligeledes være rettet mod en bedre anvendelse og mainstreaming af resultaterne i programmet for livslang læring med henblik på at støtte en modernisering af uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne i Europa.

Bilag: Resultater fra Socrates-, Leonardo da Vinci- og eLearning programmerne – Nøgledata vedrørende projekter og deltagere

NB.

Ikke alle programmerne støttede samme former for aktion. En tom rubrik betyder, at denne form for aktivitet ikke fik støtte under det relevante program.

Tallene for Socrates og Leonardo da Vinci er for 2000-2006, mens tallene for eLearning er for 2004-2006. De omtalte tal i rapporten og i denne tabel er blevet ajourført i overensstemmelse med de seneste statistikker fra Europa-Kommissionen.

Resultater	**Comenius (Socrates)**	**Grundtvig (Socrates)**	**Erasmus (Socrates)**	**Leonardo da Vinci**	**Arion[1] (Socrates)**	**Lingua (Socrates)**	**Minerva (Socrates)**	**eLearning**
Mobilitet								
Studerende/-praktikanter			943 000 studerende i mobilitetsordninger	174 937 praktikanter i grundlæggende erhvervsuddannelse 62 971 unge arbejdstagere 73 804 universitetsstuderende				
Ansatte/lærere/-undervisere/ud-dannelses-specialister	56 329 (48 985 deltagere i interne uddannelsesforanstaltninger for lærere og 7 366 deltagere i interne uddannelsesforanstaltninger for kommende lærere)	5 500 ansatte i voksenuddannelsen	135 208 universitets-lærere	56 079 undervisere inden for erhvervsuddannelse	13 500 uddan-nelsesspecia-lister og be-slutnings-tagere på 1 300 Arion-studiebesøg			
Involverede institutioner/støt-tede projekter			2 523 med Erasmus-universitetschartret	19 307 mobilitetsprojekter (til gennemførelse af ovennævnte mobilitetsordninger)			78 forbe-redende besøg	
Partnerskabs-projekter	74 688 tilskud til skoler	Ca. 20 000 tilskud tildelt						ePartnerskab: 7 813 skoler inddraget i et projekt; 23 812 skoler er registreret med henblik på deltagelse
Multilaterale projekter,	434 (386 multilaterale projekter og 41	455 (417 projekter og 37 netværk)	520 projekter vedrørende udvikling af læseplaner,	2007 pilotprojekter vedrørende udvikling af innovation i		144 (66 vedrør-ende sprog-	269 ved-rørende åben ud-	21 projekter vedrørende virtuelle

netværk og redskaber	netværk)		1 451 intensive programmer og 180 netværk	erhvervsuddannelser, herunder 78 netværk, 74 projekter vedrørende referencemateriale og 165 sprogprojekter		undervis-ning og 78 vedrørende redskaber til at for-bedre ad-gangen til sprogunder visning)	dannelse og fjernunder-visning og anvendelse af ikt i under-visningen	universiteter, 25 projekter vedrørende digitale kvalifikationer og 16 projekter ved-rørende tvær-gående aktioner

[1] Studiebesøg for uddannelseseksperter og beslutningstagere.